

STUDIA COMENIANA SEDLCENSIA

TOM III - BAND III

**JAN AMOS KOMEŃSKI
W KONTEKŚCIE KULTURY I HISTORII
EUROPEJSKIEJ XVII WIEKU**

**JAN AMOS KOMENSKÝ IM KONTEXT DER EUROPÄISCHEN
KULTUR UND GESCHICHTE DES 17. JAHRHUNDERTS**

*Praca zbiorowa pod redakcją naukową
Barbary Sitarskiej, Romana Mnicha*

*Sammelband unter wissenschaftlicher Leitung von
Barbara Sitarska und Roman Mnich*

**Wydawnictwo Akademii Podlaskiej
Siedlce 2010**

Recenzenci: prof. zw. dr hab. Zdzisław Kosyrz
prof. dr Martin Golema

Komitet Wydawniczy:

Zofia Chyra-Rolicz (przewodnicząca), Stanisław Jaczyński, Mirosław Jakubiak, Iwona Kiersztyn, Marek Kucharski, Ryszard Mojak, Ryszard Rosa, Janina Skrzyczyńska, Stanisław Socha, Janusz Toruński, Izabela Trzpil, Janusz Uchmański, Hanna Wadas-Woźny, Andrzej Wiśniewski, Krystyna Wojtczuk, Kazimierz Żegnałek

Korekta tekstów w języku niemieckim: dr Gertruda Paciorek

Żaden fragment tej publikacji nie może być reprodukowany, umieszczany w systemach przechowywania informacji lub przekazywany w jakiegokolwiek formie – elektronicznej, mechanicznej, fotokopii czy innych reprodukcji – bez zgody posiadacza praw autorskich.

© Copyright by Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce 2010

ISBN 978-83-7051-578-2

Wydawnictwo Akademii Podlaskiej
08-110 Siedlce, ul. Bema 1, tel. (025) 643 15 20
e-mail: wydawnictwo@ap.siedlce.pl
www.wydawnictwo.ap.siedlce.pl

Ark. wyd. 26,0. Ark. druk. 24,6. Format B-5.

Druk: ELPIL, Siedlce

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie / Einführung7

Andreas Fritsch

Mowa powitalna Prezesa Niemieckiego Towarzystwa Komeńskiego do uczestników II międzynarodowego seminarium nt. „Jan Amos Komeński w kontekście kultury i historii europejskiej XVII wieku” / Grußwort des Vorsitzenden der Deutschen Comenius-Gesellschaft an die Teilnehmer des Comenius-Seminars in Siedlce13

Rozdział 1

Spuścizna Komeńskiego w kontekście dyskusji filozoficzno-teologicznej / DAS ERBE DES JOHANN AMOS COMENIUS IM KONTEXT EINER PHILOSOPHISCH-THEOLOGISCHEN DISKUSSION

Marta Bečková

Polští přátelé a stoupenci Komenského / Polscy przyjaciele i zwolennicy Komeńskiego19

Jacek Kowzan

Komeński i inni. W kręgu XVII-wiecznych encyklopedystów, polihistorów, naturalistów i filozofów nauki / Comenius und andere. Im Kreise der Enzyklopädisten, Polyhistoren, Naturalisten und Wissenschaftsphilosophen des 17. Jahrhunderts31

Aniela Książek-Szczepanikowa

„Być ponad podziałami”... Postawa Jana Amosa Komeńskiego wobec rzeczywistości XVII-wieku / “To be above” the attitude of Jan Amos Komeński towards the reality of the 17th century41

Erwin Schadel

Integrale Potenzen in Comenius' antisozinianischer Argumentation / Potencje integralne antysocyniańskich argumentacji Komeńskiego49

Manfred Richter

Comenius – Sein Kampf gegen die „Arianer” / Komeński – jego walka z arianami67

Andreas Fritsch

Comenius und Otto von Guericke / Komeński i Otto von Guericke83

Roman Mnich

Antropologia Jana Amosa Komeńskiego / Über Comenius' Anthropologie101

Věra Schifferová

Komenského vychovatelská nauka mezi mystikou a rozumem. Ke komeniologické koncepci Jana Patočky / Komeńskiego nauka o wychowaniu pomiędzy mistyką i rozumem. Przyczynek do koncepcji komeniologicznej Jana Patoczki105

Wacław Szymonik

Droga do świętości i właściwe urządzenie spraw ludzkich w twórczości Jana Amosa Komeńskiego / Der Weg des Lichtes und angemessene Einrichtung der menschlichen Dinge111

Renata Tarasiuk

Jan Amos Komeński i Janusz Korczak. Dylematy wielokulturowości / Johann Amos Comenius und Janusz Korczak. Das Dilemma der Multikulturalität133

Lubor Maloň	
	<i>Konec a začátek. Jednota bratrská na Moravě na počátku 17. století / Koniec i początek. Jednota braterska na Morawach w początkach XVII wieku / Das Ende und der Anfang. Die Bruderunität in Mähren am Anfang des 17. Jahrhunderts</i>
	143
Barbara Sitarska	
	<i>Dlaczego Jan Amos Komeński wciąż żyje wśród nas? / Warum lebt Johann Amos Comenius ständig unter uns?</i>
	149

Rozdział 2

Universum pedagogiczne Jana Amosa Komeńskiego / DAS PÄDAGO-GISCHE UNIVERSUM DES JOHANN AMOS COMENIUS

Heliodor Muszyński	
	<i>Warsztat intelektualny Jana Amosa Komeńskiego / Die intellektuelle Werkstatt des Johann Amos Comenius</i>
	163
Jerzy Kunikowski	
	<i>Jan Amos Komeński – historyczne odniesienia dla współczesnego pedagoga / Johann Amos Comenius – historische Bezüge für den gegenwärtigen Pädagogen</i>
	179
Markéta Klosová	
	<i>Pansophiae prodromus a Broniewského kritika Komenského názorů / Pansophiae prodromus krytyka poglądów Komeńskiego przez Broniewskiego</i>
	185
Kazimierz Żegnalek	
	<i>Szkoła w poglądach Jana Amosa Komeńskiego / Die Schule in den Ansichten des Johann Amos Comenius</i>
	195
Anna Mamulska	
	<i>„Informatorium scholae maternae” („Szkoła Macierzyńska”) Jana Amosa Komeńskiego a współczesne dylematy edukacji wczesnoszkolnej / „Informatorium scholae maternae” („Die Mutterschule”) des J.A. Comenius und die gegenwärtigen Dilemmata der frühschulischen Erziehung</i>
	201
Urszula Tyluś	
	<i>Indywidualizacja nauczania jako imperatyw dydaktyczny innowacyjnych założeń Jana Amosa Komeńskiego i współczesnej edukacji / Individualisierung des Unterrichts als didaktischer Imperativ in den innovativen Ansätzen des Johann Amos Comenius und in der modernen Erziehung</i>
	209
Barbara Grzegorzcyk	
	<i>Wychowanie i początkowa edukacja dzieci w pedagogicznej koncepcji Jana Amosa Komeńskiego / Vor- und frühschulische Bildung und Erziehung von Kindern in der Pädagogischen Konzeption des Johann Amos Comenius</i>
	217
Mariola Mikołajczak	
	<i>Obecność idei Jana Amosa Komeńskiego na Bałkanach – na przykładzie Bułgarii i Macedonii / Die Aktualität der pädagogischen Ideen von Comenius auf dem Balkan – am Beispiel von Bulgarien und Mazedonien</i>
	225

Rozdział 3

Komeński jako pisarz XVII-wieczny / COMENIUS ALS SCHRIFTSTELLER DES 17. JAHRHUNDERTS

Aleksander Wojciech Mikołajczak

*Latinitas Komeńskiego wobec nowożytnych sporów o antyk /
Latinitas des Comenius und der neuzeitliche Streit über die Antike*231

Ivo Pospíšil

*Художественность старинных текстов, Коменский и теория истории
литературы / Artyzm dawnych tekstów, Komeński a teoria historii
literatury / Die Kunst der alten Texte, Komenský und die Theorie
der Literaturgeschichte*237

Andrzej Borkowski

*Jan Amos Komeński i literatura polska XVI i XVII wieku. Powinowactwa
i kontrasty (na wybranych przykładach) / Johann Amos Comenius
und die polnische Literatur des 16. und 17. Jahrhunderts: Verwandtschaften
und Gegensätze (ausgewählte Beispiele)*249

Roman Bobryk

*„Orbis sensualium pictus” Jana Amosa Komeńskiego - obrazy i słowa
/ „Orbis sensualium pictus” von Johann Amos Comenius – Bilder
und Worte*257

Ludmiła Mních

*Феномен книги в творческом наследии Яна Амоса Коменского
/ Fenomen książki w twórczości Jana Amosa Komeńskiego / Das Phänomen
des Buches bei Comenius*261

Jolanta Sawicka-Jurek

*„Trzeba nadto czytać książki...” Komeński i inni w XVII wieku o roli książki
/ „Man soll Bücher lesen...” – Comenius und andere über die Rolle
der Bücher im 17. Jahrhundert*267

Gertruda Paciorek

*Das Deutsch des 17. und 18. Jh. vor dem Hintergrund der politisch-sozialen
und kulturellen Bedingungen / Język niemiecki XVII i XVIII wieku na tle
warunków polityczno-społecznych i kulturowych*275

Rozdział 4

Leszno wobec fenomenu Jana Amosa Komeńskiego / LISSA UND DAS PHÄNOMEN DES JOHANN AMOS COMENIUS

František Hýbl

*Význam lesenských pobytů J.A. Komenského na vývoj a osudy jeho života
i díla / Znaczenie pobytu Komeńskiego w Lesznie na rozwój i losy
jego życia i twórczości*289

Ryszard Biberstajn

*Jan Amos Komeński a drukarstwo Leszczyńskie w XVII wieku / Johann
Amos Comenius und die Druckereien in Leszno im 17. Jahrhundert*293

Eugeniusz Śliwiński

*Szkoła w Lesznie w I połowie XVII wieku / Die Schule in Leszno
in der ersten Hälfte des 17. Jahrhunderts*299

Kamila Szymańska	
<i>Leszno w XVII wieku i jego związki z kulturą europejską / Das Leszno des 17. Jahrhunderts und dessen Verbindungen zur Europäischen Kultur</i>	307
Kamila Szymańska	
<i>Jan Amos Komeński i bracia czescy w zbiorach Muzeum Okręgowego w Lesznie / John Amos Komeński and the Czech Brothers in gatherings of Regional Museum in Leszno</i>	319
Podsumowanie Seminarium / Zusammenfassung des Seminars	337
prof. zw. dr hab. Heliodor Muszyński.....	339
prof. dr hab. Aleksander W. Mikołajczak	343
pastor Manfred Richter	347
Recenzje / Rezensionen	353
Barbara Sitarska	
<i>Jan Amos Komeński i bracia czescy w 380. rocznicę przybycia do Leszna (1628-2008) pod redakcją Alojzego Koniora, Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne, ss. 159</i>	355
Danuta Szymonik, Roman Mnich	
<i>Jan Amos Komenský. Odkaz kultury vzdělávní. Johannes Amos Comenius. The Legacy to the Culture of Education. Uspořádali: Svatava Chocholová, Marktaéta Pánková, Martin Steiner. Redaktoři: Petra Holovková, Marie Chrobaková, Magdaléna Faltusová, Academia Praha 2009, ss. 827</i>	361
Roman Mnich	
Matteo Raffaelli: <i>Macht, Weisheit, Liebe, Campanella und Comenius als Vordenker einer friedvoll globalisierten Weltgemeinschaft</i> (Schriften zur Triadik und Ontodynamik 27) Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften. Frankfurt am Main 2009, 275 S.	363
Roman Mnich	
Johann Amos Comenius: <i>Antisozinianische Schriften</i> . Deutsche Erstübersetzung. In Zusammenarbeit mit Jürgen Beer, Horst Bulitta, Regine Froschauer, Otto Schönberger kommentiert und herausgegeben von Erwin Schadel. (Schriften zur Triadik und Ontodynamik 25). In 3 Teilen. Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften Frankfurt am Main 2008, 1272 S.	365
Noty o autorach / Über die Autoren	367
Galeria zdjęć / Bildergalerie	369